Запорізький національний університет
Міністерства освіти і науки України

Електронне наукове фахове видання «Юридичний науковий електронний журнал»

№ 6, 2019

Електронний журнал включений до переліку електронних фахових видань України на підставі Наказу МОН України від 21 листопада 2013 року № 1609, а також до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International (Республіка Польща)

Запорізький національний університет
Запоріжжя 2019

УДК 34(05)

Юридичний науковий електронний журнал – електронне наукове фахове видання юридичного факультету Запорізького національного університету

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Коломоєць Тетяна Олександрівна – доктор юридичних наук, професор

Заступник головного редактора:

Бондар Олександр Григорович – доктор юридичних наук, доцент

Відповідальний секретар:

Віхляєв Михайло Юрійович – доктор юридичних наук, доцент

Члени редакційної колегії:

Биргеу Михайло Михайлович – доктор юридичних наук, професор (Республіка Молдова);
Болокан Інна Вікторівна – доктор юридичних наук, доцент;
Верлос Наталя Володимирівна – кандидат юридичних наук;
Галіцина Наталя Вікторівна – доктор юридичних наук, доцент;
Діхтієвський Петро Васильович – доктор юридичних наук, професор;
Дугенець Олександр Сергійович – доктор юридичних наук, професор (Російська Федерація);
Дудоров Олександр Олексійович – доктор юридичних наук, професор;
Ібрагімов Соліджон Ібрагімович – доктор юридичних наук, професор (Республіка Таджикистан);
Колпаков Валерій Костянтинович – доктор юридичних наук, професор;
Курінний Євген Володимирович – доктор юридичних наук, професор;
Кушнір Сергій Миколайович – доктор юридичних наук, доцент;
Лана Офак – доцент юридичного факультету Загребського університету (Хорватія);
Сильченко Микола Володимирович – доктор юридичних наук, професор (Республіка Білорусь);
Стеценко Семен Григорович – доктор юридичних наук, професор;
Уільям Дж. Уоткінс – доктор юридичних наук (США);
Федчишин Дмитро Володимирович – кандидат юридичних наук;
Шарая Анна Анатоліївна – кандидат юридичних наук.

Рекомендовано до опублікування вченою радою Запорізького національного університету, протокол № 4 від 26.11.2019 р.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1
ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ

Васильєв Є.О. ОБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН В УСРР У ПЕРІОД НОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ 14
Вертегел Є.П., Куртіш Л.А. ЗЛОВЖИВАННЯ ПРАВОМ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ 20
Калєніченко Л.І., Слинько Д.В. СПІВВІДНОШЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА В РОЗРІЗІ АДАПТАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ЗАКОНОДАВСТВА ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА 24
Касинюк Л.А., Мельник Е.А. ПРАВОВА ДЕРЖАВА ТА ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ЇЇ В УКРАЇНІ 28
Кудін С.В. ДОСЛІДЖЕННЯ У СФЕРІ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ІСТОРІЇ ПРАВА У ПРАЦЯХ Ф.В. ТАРАНОВСЬКОГО 33
Мерник А.М., Бурлаков Б.М. УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ПРАВОВА СИСТЕМА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ 37
Миронець О.М., Ярошенко Т.С., Яценко А.В. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ АКТІВ НЕЗАКОННОГО ВТРУЧАННЯ В ДІЯЛЬНІСТЬ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ 42
Хаустова М.Г., Терещук Д.С. МОНАРХІЯ ЯК ОСОБЛИВА ФОРМА ДЕРЖАВНОГО ПРАВЛІННЯ 45
Шарая А.А. ІСТОРІОГРАФІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРОЦЕДУРНОГО ПРАВА У ВІТЧИЗНЯНІЙ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІЙ НАУЦІ 51
Шевченко Ю.В. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ЮСТИЦІЇ УСРР У 20-Х РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОПОРЯДКУ 57
Шкурська І.С. ОСОБЛИВОСТІ СУДОВОГО ПРОЦЕСУ ЗА САЛІЧНОЮ ПРАВДОЮ 62
Шутак Т.Г. ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА 65

РОЗДІЛ 2
КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

Петришина М.О., Генкул Ю.В. ФОРМУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ МОДЕЛІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ДОСВІД КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ 69
Садовнік В.П. ЕВОЛЮЦІЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТАТУСУ ДОПОМІЖНИХ ОРГАНІВ ПАРЛАМЕНТУ УКРАЇНИ: 2019 РІК 73
Тернавська В.М. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ТА ЇЇ СУБ'ЄКТИ 77
Цюпка Б.М. ЧЕТВЕРТЕ ПОКОЛІННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ: ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАКРІПЛЕННЯ В УКРАЇНІ 81
Шевчук А.О., Штонда Д.Д. ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ 84

РОЗДІЛ 3
ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС; СІМЕЙНЕ ПРАВО; МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

Александрова В.С. КРИПТОВАЛЮТА ЯК ПЛАТІЖНИЙ ЗАСІБ 87
Арутюнян А.В., Сивко К. Р., Дяченко С. В. ПРИНЦИП ПРОПОРЦІЙНОСТІ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАКРІПЛЕННЯ. ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ 90
Бреус Б.В. ҐЕНЕЗА ІНСТИТУТУ ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ 95
Бутрин-Бока Н.С. ДОВІРЕНІСТЬ ЯК ВИД ФІДУЦІАРНОГО ПРАВОЧИНУ 98
Гіденко Є.С. ПРОБЛЕМИ КОЛІЗІЙ У СІМЕЙНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ ТА ІНШІ ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ Й ЗАХИСТУ СІМЕЙНИХ ПРАВ 101
Гуйван П.Д. ЩОДО ПРАВОВИХ ЗАСАД РЕФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СУДОВОЇ СИСТЕМИ 105

Каламайко А.Ю. ЗАГАЛЬНОВІДОМІСТЬ І ПУБЛІЧНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ
В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ: ЦИВІЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ АСПЕКТИ 110
Кисла К.О., Дяченко С.В. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗАТЯГУВАННЯ ПРОВАДЖЕННЯ
ЯК ПРИКЛАД ПОРУШЕННЯ ПРИНЦИПУ РОЗУМНОСТІ СТРОКІВ
У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ 114
Книш С.В. МЕДІАЦІЯ ЯК СПОСІБ ЕФЕКТИВНОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРУ 118
Кравцов С.О., Борилюк Я.П., Яскорський М.О. ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗЛОВЖИВАННЯ
ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ПРАВАМИ У ВИКОНАВЧОМУ ПРОВАДЖЕННІ 121
Кравцов С.О., Гуденко Д.О., Воробйова В.І. МАЛОЗНАЧНІСТЬ СПОРУ
ЯК «ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ФІЛЬТР» КАСАЦІЙНОГО ОСКАРЖЕННЯ 126
Могілевська Л.Г. ПРОБЛЕМИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ НОРМ
І СТАНДАРТІВ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ДИТИНИ
ОРГАНАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ 130
Петренко В.О., Рудченко О.В. ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА 134
Руденко Д.Ю., Федоров О.М. РЕФОРМА ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ:
ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ ПРИВАТНИХ ВИКОНАВЦІВ 139
Чернега В.М. УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМИ-ДЕФІНІЦІЇ «СІМ'Я» 143
Яницька О.Л., Амбруш Г.Л., Коваль О.М. ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ
АВТОРСЬКИХ ПРАВ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ 147

РОЗДІЛ 4
ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО; ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

Красноруцька Л.Є. ПРОБЛЕМА РЕЙДЕРСЬКИХ ЗАХОПЛЕНЬ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ 151
Маніна О.В. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ІЗ ПИТАНЬ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА БЛАГОДІЙНУ ДОПОМОГУ 154
Масло Н.М. ПРОБЛЕМИ ЛІКВІДАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ 158
Мельник А.А. АНАЛІЗ ОСНОВНИХ МІЖНАРОДНИХ АКТІВ І НОРМ НАЦІОНАЛЬНОГО
ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ПЕРЕВЕЗЕННЯ Й ОБРОБКИ КОНТЕЙНЕРНИХ ВАНТАЖІВ 163
Мельничук М.О., Мельничук О.Ф., Пипяк М.І. ОСОБЛИВОСТІ ДОГОВОРУ
ПРО НАДАННЯ ПОСЛУГ (ВИКОНАННЯ РОБІТ) У СФЕРІ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ 168
Моісєєв Ю.О., Уралова Ю.П. ДЕЯКІ ПИТАННЯ ДОТРИМАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ
БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЯК УМОВА ДЛЯ
ВІДНОВЛЕННЯ КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ 172

РОЗДІЛ 5
ТРУДОВЕ ПРАВО; ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Горбачова К.М. ТЕОРЕТИЧНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ
ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ 177
Грищенко Р.С. ЩОДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ
«ПРОЦЕДУРА ПРИТЯГНЕННЯ ПРАЦІВНИКА ДО ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ» 181
Золотухіна Л.О., Арнаутов Б.С. ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ВРАЗЛИВИХ ВЕРСТВ НАСЕЛЕННЯ
В УКРАЇНІ 184
Кисельова О.І., Верещака Я.В. ПОСИЛЕННЯ РОЛІ ПРОФСПІЛОК ДЛЯ ЗАХИСТУ ПРАВ
ПРАЦІВНИКІВ У СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВИХ ВІДНОСИНАХ ІЗ РОБОТОДАВЦЕМ 188
Костюченко О.Є. ПРАВОВІ ЗАСОБИ ДОСЯГНЕННЯ МЕТИ ПРАВОВОГО
РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У СФЕРІ ПРАЦІ 191
Кульчицький Т.Р. ЮРИДИЧНІ ГАРАНТІЇ ПРАВ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ:
ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ 195
Мельник В.В. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВИРІШЕННЯ ТРУДОВИХ СПОРІВ
У СУДОВОМУ ПОРЯДКУ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ 200
Островерх А.М. КОНВЕНЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ ЯК ДЖЕРЕЛА
ТРУДОВОГО ПРАВА УКРАЇНИ 204
Сирота І.М., Корнілова О.В. ПОРЯДОК ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ПЕРЕРАХУНКУ ПЕНСІЙ ОСОБАМ 207
Шеремет Т.В., Чайка Т.С. ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ФУНКЦІЙ
МАТЕРІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ 210

РОЗДІЛ 6
ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО; АГРАРНЕ ПРАВО; ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО; ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО

Ахмедов Г.В. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ АГРОХОЛДИНГОВИМИ КОМПАНІЯМИ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ПИТАННЯ ... 213
Григор'єва В.В., Дресвяннікова В.Д. ЗЕМЕЛЬНА РЕФОРМА В УКРАЇНІ: РЕТРОСПЕКТИВНИЙ ОГЛЯД І СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ... 216
Константиновський С.Г. ПРОБЛЕМИ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ОСОБИСТИХ СЕЛЯНСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ... 219
Марич Х.М. ФУНКЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ... 223
Мінчук Д.Л. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЕЛЬНІ ДІЛЯНКИ У РАЗІ ЇХ ВИТРЕБУВАННЯ НА КОРИСТЬ ДЕРЖАВИ З ПІДСТАВ НАЛЕЖНОСТІ ДО КАТЕГОРІЇ ЗЕМЕЛЬ ВОДНОГО ФОНДУ ... 227
Никорович Б.Д. ФЕРМЕРСТВО В УКРАЇНІ ТА США: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ... 231
Шигапова Е.І. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ КАТЕГОРІЇ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ. ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ ... 235

РОЗДІЛ 7
АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

Бойко О.В. ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ГАРАНТІЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ НАДАННЯ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ ... 238
Буличов Є.В. ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИНЦИПІВ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ У СФЕРІ СПРАВЛЯННЯ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ ... 241
Гарасим П.С. ОКРЕМІ ПРОЦЕСУАЛЬНІ АСПЕКТИ НАКЛАДЕННЯ ГРОШОВОГО СТЯГНЕННЯ В РЕЗУЛЬТАТІ НЕЯВКИ НА ВИКЛИК ОСОБИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ... 245
Гусейнов І.В. ЩОДО ПИТАННЯ ПОНЯТТЯ МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ НОРМ ФІНАНСОВОГО ПРАВА ... 248
Діденко Є.В. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД НА СТАДІЇ РОЗСЛІДУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ... 253
Жерьобкіна Є.А. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК ОСНОВА ЗАСТОСУВАННЯ ПРЕЦЕДЕНТНОГО ПРАВА В СУДОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ ... 258
Kostnenko O.V. COMPROMISE OF THE PERSONAL KEY OF THE ELECTRONIC SIGNATURE ... 266
Кривошеєв К.О. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТА ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЄ ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ ДЕРЖАВИ ... 270
Кущ О.Є. НЕГАТИВНІ ФАКТОРИ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ І АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСОБИ ЇХ ПОДОЛАННЯ ... 275
Марченко В.Б. ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНІ ... 279
Ольховікова Т.О. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ ЗА МАТЕРІАЛАМИ РЕВІЗІЙ (АУДИТІВ) ЩОДО ПОВНОТИ ВИЗНАЧЕННЯ ДОХОДІВ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ ЗА НАЯВНОСТІ БЕЗНАДІЙНОЇ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ... 283
Ременюк А.В. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСУВАННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ: ОСОБЛИВОСТІ ТА МОЖЛИВОСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ ... 286
Рєзнік О.М. СТВОРЕННЯ БЮРО ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ ЯК СКЛАДОВОЇ ЧАСТИНИ МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ... 291
Самойленко Ю.С. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСОБИ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ ... 294
Славінська І.В., Ізбаш К.С. ПРЕДСТАВНИЦТВО В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ ... 298
Тимченко Л.М. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ: ВІТЧИЗНЯНИЙ І ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ... 302
Черникова А.О. ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ФОРМИ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА УКРАЇНИ: ВІД ІСТОРІЇ ДО СУЧАСНОГО СТАНУ ... 306

РОЗДІЛ 8
КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

Балобанов О.О., Рудавська В.О. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НЕНАДАННЯ ДОПОМОГИ СУДНУ ТА ОСОБАМ В УМОВАХ ВИКОНАННЯ УКРАЇНОЮ МІЖНАРОДНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ... 310
Бардачов В.В. ОСОБА ПАТРУЛЬНОГО ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ЯКИЙ ВЧИНЯЄ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ... 314
Бєліков К.А. ВУЛИЧНА ЗЛОЧИННІСТЬ В УКРАЇНІ ЯК ОБ'ЄКТ КРИМІНОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ: ПОНЯТТЯ ТА ОСНОВНІ ПРОЯВИ ... 318
Бражник А.А. ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ЧЕСТІ ТА ГІДНОСТІ В МЕЖАХ СТ. 387 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ ... 322
Григор'єва М.Є. ЗВІЛЬНЕННЯ ОСОБИ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ФАЛЬСИФІКАЦІЮ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ АБО ОБІГ ФАЛЬСИФІКОВАНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ (Ч. 4 СТ. 321^1 КК УКРАЇНИ) ... 326
Гуртовенко О.Л. ДІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА НА МІЖНАРОДНІЙ КОСМІЧНІЙ СТАНЦІЇ ... 330
Качалова Т.Є. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПОСИЛЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ВИГЛЯДІ ШТРАФУ ЗА НЕЗАКОННЕ ВИРОБНИЦТВО ... 337
Лугіна Н.А., Полейко І.Ю. СОЦІАЛЬНІ ДЕТЕРМІНАНТИ УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ ... 342
Назимко Є.С., Мицька О.І. МЕТА ПОКАРАННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОМ УКРАЇНИ ... 345
Таволжанська Ю.С. МЕТА КАТУВАННЯ У СВІТЛІ ПРАКТИКИ ЄСПЛ: ЗМІСТ ТА ЗНАЧЕННЯ ... 349
Черевко К.О. МОЛОДІЖНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО В РОЗРІЗІ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ... 352

РОЗДІЛ 9
КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Амеліна А.С., Кужільна А.Б. ОГЛЯД ДОКУМЕНТІВ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ ... 357
Волошина В.К. ЩОДО ОКРЕМИХ АСПЕКТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ПРОПОРЦІЙНОСТІ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ ЗАПОБІЖНИХ ЗАХОДІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ... 361
Дідківська Г.В., Чухрай В.В. ОСОБЛИВОСТІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ УЧИНЕНИХ ШЛЯХОМ КРЕДИТНО-ФІНАНСОВИХ ОПЕРАЦІЙ ... 365
Карпюк І.С. ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ РИНКОВОЇ ВАРТОСТІ НОУТБУКІВ ... 368
Кицан Ю.І. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЩОДО ПІДСЛІДНОСТІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ ... 371
Марушев А.Д. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТАКТИЧНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДІЙ ДЛЯ ВИЛУЧЕННЯ ДОКУМЕНТІВ У ПРОЦЕСІ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО БАНКРУТСТВА ... 375
Медвєдєв В.І. ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ПРАКТИКИ ЗАСТОСУВАННЯ АРЕШТУ МАЙНА ... 379
Мудрак І.В. ЩОДО ОКРЕМИХ ПРОБЛЕМ КОМУНІКАЦІЇ ПОТЕРПІЛОГО В ПІДГОТОВЧОМУ СУДОВОМУ ПРОВАДЖЕННІ ... 383
Осипенко І.П., Пророченко В.В. ВИКОРИСТАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ НЕВЕРБАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ У РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ ... 387
Сініцина Я.О. ШЛЯХИ ЗАПОБІГАННЯ КОНТАМІНАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ БІОЛОГІЧНОГО ПОХОДЖЕННЯ ПРАЦІВНИКАМИ СЛІДЧО-ОПЕРАТИВНОЇ ГРУПИ ПРИ ОГЛЯДІ МІСЦЯ ПОДІЇ ... 391
Троханенко О.М. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ ДОСЛІДЖЕННЯ АВТОМОБІЛІВ В АВТОТОВАРОЗНАВЧІЙ ЕКСПЕРТИЗІ ... 394
Фролов С.О. КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЯ) ДОХОДІВ ... 397
Чернологова С.М. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ КАНАБІСУ ... 401
Шарович Д.Я. СУЧАСНИЙ СТАН КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ВИБУХОТЕХНІКИ В УКРАЇНІ ... 404

РОЗДІЛ 10
СУДОУСТРІЙ; ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

Плодистий В.Я., Промський Є.С. ГАРАНТІЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ АДВОКАТІВ ПОРІВНЯНО З ГАРАНТІЯМИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ СУДДІВ І ПРОКУРОРІВ 407

РОЗДІЛ 11
МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

Drongal A.M. LEGAL MEASURES IN THE FIGHT AGAINST THE FINANCING OF TERRORISM IN THE EUROPEAN UNION 411
Іванова В.С., Сіваш О.М. РЕГЛАМЕНТАЦІЯ СТАТУСУ БІЖЕНЦІВ НА МІЖНАРОДНОМУ РЕГІОНАЛЬНОМУ Й НАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНЯХ 414
Кохан Г.Л., Стрижак І.В. МАЛЬТІЙСЬКИЙ ОРДЕН ЯК СУБ'ЄКТ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА 417
Надьон А.Р., Скобова О.В. ФЕНОМЕН ІНСТИТУТУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПРОКУРАТУРИ..... 420
Петрович А.І., Чевичалова Ж.В. ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО ДІЯЛЬНОСТІ ТА СТВОРЕННЯ МІЖНАРОДНИХ КОМЕРЦІЙНИХ АРБІТРАЖІВ В УКРАЇНІ..... 423
Солодовникова А.Д. ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО КОСМІЧНОГО ПРАВА 426
Філяніна Л.А. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЗАПОБІГАННЯ І БОРОТЬБИ З ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ..... 429
Шибаєва Д.О. ГЛОБАЛЬНИЙ ДОГОВІР ПРО БЕЗПЕЧНУ ВПОРЯДКОВАНУ І ЛЕГАЛЬНУ МІГРАЦІЮ ТА ПЕРСПЕКТИВИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ..... 432
Щербина А.С. ПРАВОВИЙ СТАТУС ШТУЧНИХ ОСТРОВІВ ТА ІНШИХ КОНСТРУКЦІЙ У МІЖНАРОДНОМУ МОРСЬКОМУ ПРАВІ (НА ПРИКЛАДІ ШТУЧНОГО ОСТРОВА В АДРІАТИЦІ ТА «КНЯЗІВСТВА СІЛЕНД») 436

РОЗДІЛ 12
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ

Ковбас І.В. КЛАСИФІКАЦІЯ ОФІЦІЙНИХ НАГОРОД ЯК БАЗОВОЇ КАТЕГОРІЇ НАГОРОДНОГО ПРАВА УКРАЇНИ..... 439

УДК 34.343.9
DOI https://doi.org/10.32782/2524-0374/2019-6/81

СОЦІАЛЬНІ ДЕТЕРМІНАНТИ УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ

SOCIAL DETERMINANTS OF PAYMENT OF TAXES AND CHARGES

Лугіна Н.А., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри кримінального права та кримінології
Університет державної фіскальної служби України

Полейко І.Ю., студент ІІ курсу магістратури
юридичного факультету
Університет державної фіскальної служби України

Стаття присвячена дослідженю детермінантів ухилення від сплати податків і зборів в Україні. Надано характеристику соціальних детермінантів цих злочинів, що сприяє формуванню науково обґрунтованої системи заходів щодо ефективного попередження злочинності в податковій сфері.

Визначено, що основними детермінантами податкових злочинів є причини й умови. Зазначеним питання приділено особливу увагу, адже саме причини й умови наділені значним потенціалом і чинять найбільший детерміністичний вплив на злочинність. Установлено, що причинність є генетичним зв'язком, тобто таким, що визначає факт породження, виникнення або припинення якого-небудь явища та процесу. Доведено, що вчення про причинність оперує парними діалектичними категоріями: «причина» і «наслідок». Автором зазначено, що особливості причинно-наслідкових зв'язків полягають в такому: причина впливає та, за наявності необхідних і достатніх умов, спричиняє наслідок або декілька наслідків; існує послідовність у часі та черговість між дією причини та настанням наслідку, хоча «після цього не завжди значить унаслідок цього» ("post hoc non est propter hoc"); дія тієї самої причини за тих же умов завжди призводить до того самого наслідку; не завжди наявний наслідок є результатом дії саме цієї причини; наслідок причини за певних умов може бути причиною інших явищ; причина не зводиться до наслідку, наслідок не повторює причину, а є результатом змін і перетворень явища чи процесу; причина не є тотожною приводу – події, яка безпосередньо передує іншій події, уможливлює її, проте не породжує та не визначає, а лише провокує якісь зміни.

Зроблено висновок, що сьогодні ухилення від сплати податків і зборів – актуальна проблема для України, яка зумовлює виникнення цілої низки негативних соціально-економічних наслідків.

Ключові слова: податки, збори, інші обов'язкові платежі, ухилення від сплати податків, причини, умови, детермінанти, кримінальна відповідальність.

Compliance with tax laws is a prerequisite for the financial development of any state. Tax evasion, fees and other mandatory payments imply criminal prosecution, because it is primarily a problem of filling the country's budgets, so the study of this work is very relevant.

The article is devoted to the research of social determinants of tax evasion and fees. It has been established that the causes of tax crimes can be socially positive, negative and mixed in nature, which accordingly affects their criminality. The causes become effective and really determine the crimes only in the presence of the necessary and sufficient conditions, and therefore closely linked to them, and accordingly the fight against them should also include measures of different direction and be carried out at the national level.

Addressing criminal liability for tax violations will help better enforce the laws of all parties in tax relations and ensure timely receipt of budgets and government trust funds.

It is marked, by the main determinants of the fatherly crimes the very reason. We give food special respect, and also cause you to think of significant potential and repair the most determinate impact on crime. It has been established that causality is due to a genetic link, so that, as a result, the fact itself is related, winnings, or even the prickly, unclean apparition and that process. It has been brought up about the cause of operation by the paired dialectical categories: "reason" and "heir". The author has analyzed the specific features of the cause-and-for-all sound of the "fault" in the offensive: the reason, the reason for that is due to the manifestations of the necessary and sufficient minds for the purpose of the legal decree; isn't the last hour and the day of the last month and the last year, I want to "do not wait for the reason for the final reason" ("post hoc non est propter hoc"); one and two reasons for one and quiet minds, wait to bring up one and the same thing; Do not wait for the apparent insult є as a result of the cause itself; the heir to the cause for singing minds may be the cause of the unseen clowns; the reason is not to be filled up before the investigation, I will not repeat the reason, the reason, but м the result of the fasting warrants and the reappearance of the apparition in the process; the reason is not the same drive – it's due to the fact that it is ahead of time the introduction of the drive, I please, the reason is that I don't have to sign it, but it's more than provocative song.

Key words: taxes, fees, other obligatory payments, tax evasion, causes, conditions, determinants, criminal liability.

Стійкість і потужність ддержави прямо залежать від ефективності функціонування її податкової системи. Однією з ознак дієвості податкової системи є масштаби використання схем ухилення від сплати податків. Отже, чим більші обсяги ухилення від оподаткування, тим слабкіша держава внаслідок недофінансованості державного бюджету, що проявляється, зокрема, у дефіциті фінансування соціальної сфери, отже, низькому рівні соціального захисту населення. Тому з метою забезпечення стійкого розвитку держави необхідне розв'язання проблеми ухилення від сплати податків.

Актуальність дослідження детермінантів злочину, передбаченого ст. 212 Кримінального кодексу (далі – КК), обґрунтовується необхідністю пошуків шляхів удосконалення цієї норми.

Злочин, передбачений у ст. 212 КК, був предметом дослідження в наукових працях таких учених, як: Ю.М. Антонян, А.М. Бойко, В.І. Борисов, В.М. Вересов, В.В. Голіна, Б.М. Головкін, Д.І. Голосніченко, А.Є. Гутник, Н.О. Гуторова, І.М. Даньшин, О.М. Джужа, В.М. Дрьомін, О.О. Дудоров, А.П. Закалюк, А.Ф. Зелінський, О.Г. Кальман, О.М. Костенко, О.Г. Кулик, І.І. Кучеров, В.В. Лисенко, О.М. Литвинов, С.С. Мірошниченко, В.В. Молодик, М.І. Панов, В.В. Пивоваров, В.М. Попович, І.М. Соловйов, Є.Л. Стельцов, В.Я. Тацій, В.О. Туляков, В.І. Шакун, О.Ю. Шостко й ін.

Мета статті – дослідження соціальних детермінантів умисного ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), злочинність та караність якого встановлена у ст. 212 КК.

Основними детермінантами податкових злочинів є причини й умови. Вказаним питання приділимо особливу увагу, адже саме причини й умови наділені значним потенціалом і чинять найбільший детерміністичний вплив на злочинність. Причинність є генетичним зв'язком, тобто таким, що визначає саме факт породження, виникнення

або припинення якого-небудь явища та процесу. Учення про причинність оперує парними діалектичними категоріями: «причина» і «наслідок». Особливості причинно-наслідкових зв'язків полягають у такому: причина впливає та, за наявності необхідних і достатніх умов, спричиняє наслідок або декілька наслідків; існує послідовність у часі та черговість між дією причини та настанням наслідку, хоча «після цього не завжди значить унаслідок цього» ("post hoc non est propter hoc"); дія тієї самої причини за тих же умов завжди призводить до того самого наслідку; не завжди наявний наслідок є результатом дії саме цієї причини; наслідок причини за певних умов може бути причиною інших явищ; причина не зводиться до наслідку, наслідок не повторює причину, а є результатом змін і перетворень явища чи процесу; причина не є тотожною приводу – події, яка безпосередньо передує іншій події, уможливлює її, проте не породжує та не визначає, а лише провокує деякі зміни [1, с. 342].

Не вдаючись до аналізу всіх позицій і наукових підходів щодо розуміння причин і умов, яких сьогодні у кримінології чимало [2, с. 88–99], зауважимо, що ці категорії будуть уживатися в такому сенсі: причина – це явище або сукупність пов'язаних явищ, які породжують інші явища, які є їхнім прямим наслідком; умови – це обставини, які самі собою безпосередньо не породжують та не продукують інших явищ, але, супроводжуючи причини, забезпечують їхній розвиток, що призводить до настання наслідку [2, с. 93]. Умови виступають прискорювачами дії причини, її посилювачами, відіграють функції каталізаторів. Як бачимо, причина й умова не ізольовані одна від одної, вони взаємодіють та перебувають у тісному зв'язку, який визначається як діалектичний. Причина перетворюється на таку та може здійснювати детерміністичний вплив саме у взаємодії з умовою або їх сукупністю. За влучним виразом І.М. Даньшина, «причина зумовлена, а умова причинна» [3, с. 139].

Водночас спостерігається змінюваність функцій, адже окреме явище в одній взаємодії може відігравати роль причини, а в інших бути умовою або однією з умов. До сучасних кримінологічних словників навіть включають поняття «дифузії причин і умов злочинності», під яким розуміють, з одного боку, взаємодію та взаємопроникнення причин в умови та навпаки, подібно до фізичного явища, проникнення молекул одного явища в інше; з іншого боку – це складний об'єктивний і закономірний процес постійного переходу, розподілу та розпорошення причин і умов у багатьох суспільних явищах і процесах [4, с. 32]. З урахуванням зазначеного поділяємо думку тих кримінологів, які вказують на складність чіткого виокремлення «у чистому вигляді» причин і умов, розглядають їх у сукупності в умовному значенні як «причино-умовні комплекси» та, з огляду на їхнє провідне значення, позначають загальним терміном «детермінанти».

Детермінанти ухилення від сплати податків і зборів, як і загалом процес їхнього зумовлення та породження, являють собою взаємодію як об'єктивних, так і суб'єктивних складових частин. Навколишня дійсність через власні особливості впливає на свідомість особи, аналізується та пропускається нею, приломлюється крізь сформовані й усталені суб'єктивні антисоціальні якості особи, морального і психологічного характеру, її інтереси та потреби, що в результаті призводить до формування протиправної мотивації та виникнення конкретного наміру вчинити злочин. Спостерігається поєднання внутрішньої та зовнішньої детермінації, які становлять основу механізму вчинення податкових злочинів.

У деяких профільних дослідженнях сьогодні можна знайти твердження, що детермінанти злочинності загалом і податкової злочинності зокрема – це завжди по суті соціально негативні явища. Така позиція висловлена О.А. Абакумовою у праці «Кримінологічні аспекти податкової злочинності». На думку вченої, «причини й умови – це система негативних явищ, які детермінують у певному суспільстві і в певний час наявність злочинів» [5, с. 80]. На нашу думку, ці висновки є суперечливими та не зовсім точними. Детермінанти податкових злочинів не завжди є соціально негативними. Наведемо декілька прикладів. Так, проведення податкової реформи з метою модернізації саме собою навряд чи можна вважати соціально негативним явищем, адже в її результаті планується вдосконалити податкову систему, оптимізувати податковий тиск, скоротити кількість податків тощо. Але непродуманість і непослідовність у реалізації податкової реформи, несистемність здійснюваних урядом дій, ігнорування громадської участі під час її обговорення спричиняє негативну реакцію суспільства, має негативні економічні, морально-психологічні й інші наслідки. Інший приклад, сучасний бурхливий розвиток інформаційних технологій, з одного боку, є важливим засобом удосконалення державного апарату, податкових органів, запровадження «електронного урядування» як якісно нової моделі спілкування податкової та платників податків, більш відкритої, оперативної та дешевшої, створюються інформаційні сайти податкового відомства та його територіальних управлінь тощо. З іншого боку, інтернет і його можливості адаптуються та використовуються податковими злочинцями для власних протиправних цілей, вони винаходяться все нові способи та схеми ухилення від оподаткування. Зокрема, інтернет є сприятливим та надійним місцем для здійснення незареєстрованої підприємницької діяльності, що сьогодні стрімко прогресує, укладення договорів (купівлі-продажу, надання різноманітних послуг тощо), їх виконання та реалізації, проведення фінансових та інших операцій тощо [6, с. 74].

Отже, на підставі зазначеного доходимо висновку, що детермінанти ухилення від сплати податків і зборів можуть бути як явно однополюсними – соціально негативними або позитивними, так і комплексними, що трапляється досить часто. Водночас детермінувати ухилення від сплати податків і зборів можуть і позитивні соціальні явища. Це повною мірою відбивається на криміногенному потенціалі детермінант. Одні з них розглядаються як суто криміногенні (несуть протиправні можливості, зумовлюють злочинність) або антикриміногенні (ускладнюють учинення злочинів, стимулюють правомірну поведінку), інші ж є змішаними (комплексними), що відображається на детермінації ними злочинів.

За власною природою ухилення від оподаткування є інтелектуальним та ресурсомістким злочином, який неможливо вчинити випадково, під впливом емоцій, імпульсивно. Продумування складної та зазвичай багаторівневої схеми податкового злочину, підготовка до його скоєння та приховування потребують від особи свідомого вибору варіанта поведінки. Цей вибір є не стихійним, а завчасно зваженим і обдуманим. Не кожний через свої розумові здібності, наявні ресурси й інші обставини здатен стати та реально стає податковим злочинцем. Необхідні формуючі особистість несприятливі чинники. До останніх відносимо соціально-економічну кризу, що триває в державі, її прояви та наслідки, низький рівень життя населення, офіційне безробіття та значний обсяг неформальної зайнятості, широкомасштабну тінізацію економічних відносин, значну поляризацію населення на відверто бідних і відверто багатих, наявність малої групи середнього класу, недоліки правового виховання та низький рівень правової освіченості громадян, культури загалом, правової та податкової культури зокрема, широку культивацію та пропаганду в суспільстві антисоціальних цінностей тощо.

Тісно пов'язані з формуючими чинники, які провокують, беруть активну участь у формуванні антисоціальних настроїв особи, збуджують і розвивають їх, формують антисоціальні настанови й у взаємодії з іншими

чинниками провокують скоєння податкового злочину. До таких чинників можна віднести корисливу мотивацію та бажання наживи; корупцію податкових органів України, особливо ті її форми, що поєднуються з вимаганням; масовість учинення податкових злочинів і одночасну їх безкарність; м'якість санкцій, передбачених КК України, та загалом наявної судової практики із призначення покарань («м'якість репресії»); розвиненість ринку послуг «злочинної інфраструктури»: послуг із реєстрації підприємств в офшорах, переведення активів, консалтингових послуг щодо «правильного» ведення бізнесу, навчання мінімізації податкових зобов'язань, ухилення від оподаткування тощо; наявність законної можливості звільнення від кримінальної відповідальності на підставі ч. 4 ст. 212 КК України в разі безпосереднього виявлення вчиненого податкового злочину, а також інші.

Емпіричні дані та результати досліджень експертів країн Європейського Союзу показують, що наявний взаємозв'язок між дотриманням податкового законодавства, соціальними нормами та ефективністю інститутів (органів оподаткування), які відповідають за збір податків і перерозподіл суспільних благ [7, с. 275]. Цей взаємозв'язок формує рівень податкової свідомості громадянина європейської спільноти. Даному рівню податкової свідомості відповідають соціальні норми, які є правилами регулювання податкової поведінки людей з урахуванням їхніх потреб, прагнень і суспільних меж. Соціальні норми в рамках дотримання податкового законодавства формуються колективною поведінкою платників податків, яка визначається взаємодією окремих платників податків. Якщо досліджувати соціальні норми окремо, то вони виступають детермінантами рівня відповідальності в дотриманні податкової дисципліни суспільством, який характеризується мірою ухилення від сплати податків.

Тобто формування відповідних соціальних норм є стратегічним завданням у системі боротьби з порушеннями податкового законодавства. Прикладом дотримання відповідних норм виступають інститути, відповідальні за збір податків та надання суспільних послуг, що контролюють дотримання податкового законодавства, отже, зростання рівня доходів від податкових надходжень завдяки впровадженню інституційних обмежень можливостей для ухилення від сплати податків.

Досвід країн Європейського Союзу доводить, що в контексті податкової поведінки більш дієвим виступає податковий орган, а поступливішим є платник податків. Водночас ефективні управління та розподіл суспільних благ і послуг стимулюють розвиток формування свідомої схильності до дотримання податкової дисципліни, оскільки платники мають прозоре підтвердження справедливого та цільового використання своїх податкових платежів.

Формування прямого зв'язку «знизу догори» і «згори донизу» між соціальними нормами та соціально-податковими інститутами сприяє розвитку позитивного зворотного зв'язку, заснованого на довірі та партнерстві, між платниками податків, податковими органами та владою. Європейськими фахівцями відстежено залежність, яка підтверджує, що за умов достатнього рівня свідомості населення у країні високий рівень дотримання податкової дисципліни водночас приводить до підвищення ефективності забезпечення суспільними благами та зниження податкового навантаження, а більш відповідне забезпечення суспільними благами, у свою чергу, позитивно впливає на дотримання податкової дисципліни [7, с. 277].

Отже, європейська практика показує, що найбільш ефективне надання суспільних благ досягається тоді, коли діяльність уряду і податкове адміністрування ефективні. Якщо податкове адміністрування є абсолютно ефективним, соціальні норми не мають значення під час визначення податкової дисципліни як ефективного методу збору податків, що може цілком усунути факти ухилень від сплати податків.

Отже, натепер ухилення від сплати податків і зборів є актуальною проблемою для України, яка зумовлює появу низки негативних соціально-економічних наслідків. Причини податкових злочинів можуть мати соціально позитивний, негативний і змішаний характер, що відповідно позначається на їхній криміногенності. Причини стають дієвими та реально детермінують злочини лише за наявності необхідних і достатніх умов, тому тісно з ними пов'язуються, отже, боротьба з ним також має передбачати заходи різного спрямування та здійснюватися на загальнодержавному рівні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Цимбал П В. Причини податкової злочинності. Роль та місце ОВС у розбудові демократичної правової держави. Одеса, 2009. С. 342–343.
2. Кримінологія : підручник / за ред. В.В. Голіни, Б.М. Головкіна. Харків : Право, 2014. 440 с.
3. Даньшин Н.И. Общетеоретические проблемы криминологии. Харьков : Прапор, 2005. 224 с.
4. Ларичев В.Д. Преступность экономической направленности. Москва : Юрлитинформ, 2011. 160 с.
5. Абакумова О.А. Криминологические аспекты налоговой преступности: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Сургут, 2012. 234 с.
6. Иванов А.В. Специально-криминологическое предупреждение налоговых преступлений. *Актуальные проблемы расследования преступлений :* материалы Международной научно-практической конференции, 23 мая 2013 г., г. Москва : в 2-х ч. Следств. комитет РФ. Москва : Буки Веди, 2013. Ч. 1. С. 72–77.
7. Закордонний досвід стратегічного розвитку податкової свідомості громадян європейської спільноти. Управління економікою: теорія та практика : збірник наукових праць. Київ : ІЕП НАНУ, 2015. С. 271–280.
8. Потомська Н.А., Грицюк І.В., Мілевський О.О. Збирання і дослідження документів при розслідуванні ухилень від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) : монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 160 с.